

VII. Item raptorem mulierum, et eiusmodi raptoribus consilium, auxilium, et favorem praebentes. *Conc. Trid. sess. 24. De Reform. matr.*

VIII. Item qui libertatem matrimonii contrahendi violant. *Conc. Trid. sess. 24. cap. 9. De Reform. matr.*

IX. Cogentes mulierem ad ingrediendum monasterium, vel eam ab ingressu impediunt. *Conc. Trid. sess. 25. cap. 18. De Reform. Regular. (63).*

PUNCTUM IV.

790. — Superius diximus (Sup. n. 782.) censuras quasdam *implicite* in Constitutione *Apostolicae Sedis* comprehendi, et huc spectare etiam illa eiusdem Constitutionis verba: « Quae vero censurae sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti, Nostris aut Praedecessorum Nostrorum constitutionibus, aut sacris Canonibus (64) praeter eas, quas recensuimus, latae sunt, atque hactenus in suo vigore perstiterunt, sive pro Romani Pontificis electione, sive pro interno regimine (65) quorumcumque Ordinum et Institutorum Regularium, nec

(63) Decretum Tridentinum addit: *Praeterquam in casibus in iure expressis.* In iure autem excipitur, quod Episcopus ad ingrediendum monasterium cogere possit, si qua uxor, postquam ex eius consensu maritus Religionem ingressus iam vota solemniter emisit, de incontinentia sit suspecta, ex C. *Significavit* 18. *De Conv. Coniug.* (Vid. Sup. n. 573. in Not.) Item quod (C. *Gaudemus* 19. eod. tit.) possit Episcopus in monasterium compellere uxorem, quam maritus lapsam ac poenitentem nolit recipere.

Caeterum cum hoc anathemate plectantur omnes, *si quomodocumque coegerint aliquam virginem vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam... ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque Religionis, vel ad emittendam professionem..., quique scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo eidem actui vel praesentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint;* merito Sanchez (*Dec. lib. 4. cap. 4. n. 12.*) quoad in-

gressum dicit sibi placere limitationem, quam sic apponit Emman. Rodriguez (*Sum. tom. 2. c. 8. n. 10.*): *Nec incurrit eam (excommunicationem) pater, qui de licentia Ordinarii procurat apponere filiam suam orphanam matre in aliquo monasterio, quousque fit apta ad contrahendum matrimonium.* Incurret itaque quis censuram (ut ait Sanchez) *quando coactio illa est in ordine ad suscipiendum postea habitum, sive suasionibus monialium, sive alia ratione, non autem quando nullo modo hoc intenditur.* Vid. Bonacin. (*disp. 2. q. 2. p. 2. n. 6.*), et Ferraris (*V. Monialis, art. 1. n. 53. et 55.*).

(64) Non ergo huc pertinent censurae latae a Regularium Superioribus aut Capitulis seu provincialibus seu generalibus pro Ordinis proprii subditis.

(65) Agitur nimirum de censuris scientibus obligationes, quae ad regimen Regularium, qua tales sunt, pertinent, sive demum respiciant generatim Regularium statum, sive peculiare aliquod Institutum. Non ergo huc pertinet, v. gr. excommunicationis sub Clemente VIII. lata contra

« non quorumcumque Collegiorum, Congregationum, Coetuum, Locorum, que Piorum, cuiuscumque nominis aut generis sint, eas omnes firmas esse, et in suo robore permanere volumus et declaramus. »

Nostrum institutum profecto non est inquirere, quatenus censurae latae hucusque fuerint pro interno regimine illorum omnium Coetuum, quos enumerari hic videmus, ac multo minus, quatenus ex iis censuris adhuc in suo vigore perstiterint. Nonnulla dumtaxat tetigisse iuverit de Coetu Regularium, utpote omnium amplissimo.

791. — Excommunicatione itaque latae sententiae plectuntur Regulares, qui temere habitum religionis suae dimittant. *Ex Cap. Ut periculosa* 2. tit. *Ne Clerici vel monachi in VI.* (66).

Item monachi aut Regulares Canonici, si ut suis Praelatis aut Monasteriis damnum aliquod inferant, ad curias Principum se conferre praesumpserint. *Ex Clem. 1. De Stat. Monach. §. 5.*

Item monachi intra septa monasteriorum, sine licentia Abbatum armati tenentes. *Ex Clem. 1. c.*

Excommunicationem autem Summo Pontifici reservatam incurrunt Regularium Superiores, qui quosvis Religiosos, etiam non subditos, quos haeresis labe infectos vel etiam suspectos esse noverint, non denuntiant. Paulus V. Const. Romanus Pontifex, et Alexander VIII. Const. *Licet alias.*

Item si in causis ad S. Officium spectantibus iidem Superiores se audeant utcumque intromittere. *Ex praemiss. Constit.*

Item si Superiores iidem subditos suos ad S. Officium recurrere volentes quovis modo avertant, retrahant, dissuadeant. *Ex iisdem Constit.*

Regulares, qui absolvere praesumerent a casibus, quos Ordinarii locorum sibi reservassent: quippe haec ad regimen internum non spectat, atque adeo cessavit. Id ipsum dicendum censet *Comm. Reat.* de excommunicatione lata adversus Regulares, qui decimas Ecclesiarum usurpent (*Clem. 1. De Decim.*); vel qui aliis persuadent, ut sepulturam eligant in suis Ecclesiis, voto aut iuramento interposito; vel ne mutant electam (*Clem. 3. §. ult. De Poenis.*).

(66) Sunt, qui ex hoc textu iuris inferunt, apostatas a Religione ipso facto excommunicari. At bene de his Sanchez (*In Dec. lib. 6. cap. 8. n. 45.*) scribit, *nilhil prorsus referre Apostasiam a Religione ad hanc excommunicationem*

contrahendam: quippe textus eo cap. secundo solos religiosos temere habitum religionis deponentes excommunicat. Haec autem dimissio potest contingere absque apostasia, et e contra potest esse apostasia absque hac dimissione. Quare religiosus dimittens temere habitum absque apostatandi animo, eam incurrit; et e contra quantumvis apostata sit, si non dimittit habitum, non incurrit hanc censuram.

Insuper cum Canon feriat eum, qui *temere habitum religionis suae dimittat*; idque, *ut periculosa Religiosis evagandi materia subtrahatur*; manifestum est, excommunicationem hanc ab iis non contrahi, qui rationabili ex causa dimisso seu mutato religionis suae habitu incedunt.

Eandem excommunicationem reservatam incurrunt Religiosi subditi, si non denuntiant confratres vel etiam Superiores eiusdem Ordinis, quos noverint esse de fide quomodolibet, etiam leviter suspectos. *Ex cit. Constit.*

Eandem omnes isti incurrunt, si sub correptionis fraternae aut alio praetextu a denunciando retrahant aut retardent petentes a se consilium. *Ex cit. Const.*

PUNCTUM V. — *Excommunicatione ferendae sententiae.*

792. — Iis subiici possunt 1° Fideles non satisfacientes praecepto Communionis Paschalis. Haec censura plerisque in locis abiit in desuetudinem (67); attamen Romae adhuc viget. 2° Incestuosi et adulteri (ex variis Synodis Galliae). 3° Divinatores, magi, sortilegi, et ad ipsos recurrentes. Pichler. (Latae sententiae, si haeresim saperent). 4° Percutientes Clericum consentientem. — S. Lig. n. 274. 5° Laici frequentantes monasteria Monialium ad colloquendum cum ipsis (extra clausuram). Pro Clericis adest poena suspensionis, et pro *Regularibus* privatio officii. — S. Lig. n. 232. 6° Diripientes bona nosocomiorum et Montium Pietatis (68). Aliae excommunicationes ferendae sententiae in iure communi reperiuntur; at in usu sunt parum obviae. Pleraque diversae sunt pro diversis regionibus et dioecesibus. Caeterum in praxi harum notitia minimi momenti esse videtur cum incurri non possint nisi praevia iudicis ecclesiastici sententia, quae rarissime, nostris saltem temporibus, locum habet.

In praxi Confessarius praesertim attendere debet ad casus vigentes in singulis locis, qui reperiuntur in libello censurarum et peccatorum reservatorum singulis dioecesibus proprio. Plerumque autem de iure particulari reservantur Ordinario.

(67) Auctor merum factum enunciat, et significat, plerisque in locis non solere fideles per excommunicationis poenam ad praeceptum paschale implendum cogi; nam nemo dicet, legem ipsam ita desuetudine esse abrogatam, ut Superior ecclesiasticus, ubi res ferat, hoc medio uti ad frangendam quorundam contumaciam non possit.

(68) *Conc. Trid.* sess. 22. c. 11. *de Ref.*, anathemati Rom. Pontificibus reservato subiicit omnes *usurpare praesu-*

mentes vel convertere in proprios usus per se vel per alios, iurisdictiones, bona, census, iura feudalia et emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quas-cumque obventiones Ecclesiarum, beneficiorum, Montium Pietatis, seu alterius pii loci; vel impedire, ne ab us, ad quos iure pertinent, percipiantur, et Clericos fraudis et usurpationis huiusmodi fabricatores, seu consentientes. Vid. sup. n. 787. XIX.

APPENDIX I.

DE CRIMINE HAERESIS, LECTIONE PRAVORUM LIBRORUM, ET INDICE

I. *De crimine haeresis.*

793. — Excommunicatio ob haeresim est prima et praecipua Bullae *Apostolicae Sedis* (69). Eam incurrunt non haeretici tantum, sed etiam eorum fautores.

Quoad haeticos ipsos ad excommunicationem incurrendam requiritur, ut adsit vere haeresis, id est error voluntarius, exterius manifestatus et pertinax contra articulum aliquem a Deo revelatum et ab Ecclesia propositum. Hinc

1° Excusat ignorantia etiam vincibilis, imo crassa; probabilius autem non excusat ignorantia affectata, quia adest contumacia. Secus tamen sentit, ut probabilius, S. Lig. n. 301. (70) ob contumaciae defectum.

2° Non excusat dubium positivum exterius proditum, quia dubitans iudicat positive, veritatem ab Ecclesia propositam posse esse falsam. — S. Lig. n. 302.

3° Excusatur a censura, qui haeresim intra mentem tenet, vel qui eam exterius manifestans, intus dissentit. *A fortiori* excusatur, qui manifestat haeresim suam ad consilium petendum; quia non manifestat animo errorem profitendi. — S. Lig. n. 304.

Principia circa absolutionem ab haeresi.

I. Ab haeresi notoria et ad forum iudiciale deducta Episcopus absolvere potest, vel per seipsum, vel per delegatum. — Bened. XIV. *de Syn.* l. 9. c. 4.

II. Solus Papa absolvere potest ab haeresi, sive notoria, sive occulta, quae nondum in foro iudicali agitata fuit. Dicitur autem haeticus occultus ille, qui etsi cum alio haeticos sermones miscuerit, notorie tamen non habetur ut talis; aut, etiamsi cum nemine suas haereses communicaverit, nihilominus *aliquos actus extrinsecos exercuit, ex quibus dignosci poterat tanquam haeticus.* — Bened. XIV. *Constit. Pastor bonus* 13. Aprilis 1744.

Hinc elucet, quod nemo haeseos reus absolvi possit ab inferiore iudice, antequam fuerit in forum iudiciale vocatus, aut illi sese sponte obtulerit. Episcopus autem in utroque foro abiurationem Protestantium recipere valet.

(69) Vid. sup. n. 784. I.

(70) Non unius S. Alphonsi est hoc

iudicium, sed fere commune. Vid. quae dicta sunt vol. I. in not. ad n. 210.